

LEIDEN UNIVERSITY MEDICAL CENTER

Veilig omgaan met gevaarlijke stoffen in het LUMC

GHS-CLP

Harry de Maaker afdeling VGM

Inhoud presentatie

- Hoe gevaarlijk is Cafeïne
- Wat is GHS, waarom GHS
- Verschillen tussen GHS, CLP, stoffen/preparaten richtlijn
- Enkele voorbeelden van stoffen
- Gebruik van poster Klasse-indeling
- Gebruik van poster H-zinnen
- Rekenregels voor verdunningen

Hoe gevaarlijk is cafeïne?

Antwoord: Opzoeken via voorlichtingsmiddelen in het LUMC

- NFU-arboconvenant en arbocatalogus
- Register gevaarlijke stoffen
- Informatiesysteem gevaarlijke stoffen
- Richtlijn veilig werken met gevaarlijke stoffen.
- Veiligheidsposters
- Vraag & antwoord klappers
- Checklist leidinggevenden
- Website DokterHoe

The screenshot shows a Windows Internet Explorer browser window displaying the Albinusnet website. The address bar shows the URL <http://albinusnet.lumc.nl/home/toe/che/>. The website has a navigation menu with links: home, actueel, kerntaken, mensen, organisatie, regelingen en procedures, service, startpagina's, and toepassingen. The 'toepassingen' menu is open, showing a list of services including Altiris Software Portal, ARTA, Converis, Decos, Emadows (bestelling voeding), Geneesmiddeleninformatie, Gevaarlijke stoffen, Helpdesk ICT, Lessenger Viewer, LMS Bedrijfsopleidingen, MIS, Outlook Web Access, PeopleSoft FSCM (FLITS), PeopleSoft-HRM, Sharepoint, and Ultimo webclient.

The main content area is titled 'Gevaarlijke stoffen' and contains the following information:

- DDS (Document Distributie Systeem)**: NFU-databank met veiligheidsgegevens over gevaarlijke stoffen.
- Chemiekaarten**: Veiligheidsinformatie over gevaarlijke stoffen (door vijf gebruikers gelijktijdig te benaderen, mocht de chemiekaarten bezet zijn, probeer het later dan nog eens)
- Afdeling Veiligheid, Gezondheid en Milieu (VGM)**: De website met gegevens over veilig werken met gevaarlijke stoffen, radioactieve stoffen en straling, biologische agentia en informatie over Arbeidsomstandigheden en Risicobeheersing.

At the bottom of the main content area, there is a link 'naar boven' and a 'Helpdesk ICT' link. A footer link reads 'voor CMC en beheer informatie [klik hier](#)'.

The taskbar at the bottom shows the Start button and several open applications: Inbox - Micro..., Yammer, My Pictures, GHS-CLP vo..., Gevaarlijk..., http://dds.bi..., and wik_algeme... The system clock shows 11:15 on 11/11/2011.

NFU-databank

oeiken - Windows Internet Explorer

http://dds.big.be/Search.net/Default.aspx

Edit View Favorites Tools Help

Convert Select

Zoeken

Page Tools

[NIEUWE ZOEKOPDRACHT](#) [HELP](#) [DISCLAIMER](#) [NFU opvolging](#) [LOG-OUT](#)

Databank Gevaarlijke Stoffen Universitair MC

Chemische Naam

Cas-nummer

Einecs-nummer

EG-nr/EC-no

UN-nummer

NFU-nummer (voorafgegaan door prefix NFU)

Datum Filter

☐ Toon enkel documenten na datum:

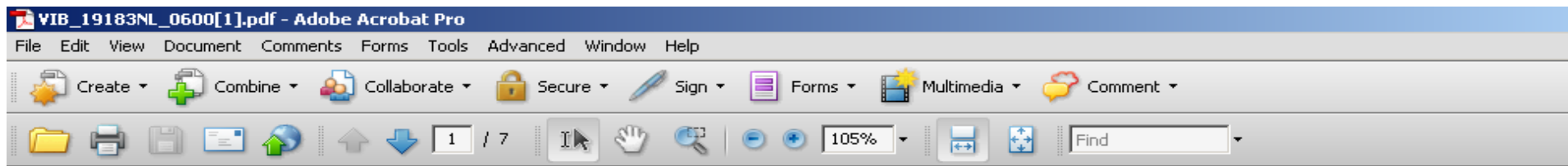
Filter Talen Document	Filter Document Types
☐ Dutch	☐ VIB
☐ English	☐ WIK
	☐ WIK_alg_CLP
	☐ WIK_lab_CLP

Deze database bevat 5300 producten en 57418 documenten

[Contact](#)

Powered by

Veiligheidsinformatieblad

volgens richtlijn 2001/58/EG

cafeïne

1. Identificatie van de stof/preparaat en van de vennootschap/onderneming

1.1 Identificatie van de stof of het preparaat:

Productnaam	: cafeïne
producttype	: Zuivere stof
CAS nr	: 58-08-2
EG-catalogusnr	: 613-086-00-5
EINECS nr	: 200-362-1
moleculemassa	: 194.22
brutoformule	: C ₈ H ₁₀ N ₄ O ₂
EG-naam	: caffeïne
Einecsnaam	: caffeïne

1.2 Gebruik van de stof of het preparaat:

1.3 Identificatie van de vennootschap/onderneming:

Raadpleeg uw arbodienst of uw afdeling inkoop voor informatie met betrekking tot de fabrikant, de importeur of de leverancier van dit product.

1.4 Telefoonnummer voor noodgevallen:

+32 14 58 45 45
Brandweerinformatiecentrum voor gevaarlijke stoffen (B.I.G.)

cafeïne

Werkplekinstructiekaart/Ziekenhuis ☒ Algemeen

Chemische naam: **caffeïne (EG-naam); caffeine (Eiencsnaam)**
 Verschijningsvorm: **Kristallijne vaste stof. Kristallijn poeder.**
 Kleur: **Wit.**
 Geur: **Reukloos.**

Gevaren

Schadelijk

- Literatuur vermeldt: moeilijk brandbaar
- Fijn stof met lucht explosief
- Invloed op het zenuwstelsel
- Licht irriterend voor de ademhalingswegen
- Licht irriterend voor de huid
- Licht irriterend voor de ogen
- Literatuur vermeldt: schadelijk bij opname door de mond

Reageert met (sterke) oxidantia

Ter voorkoming van brand

Stofontwikkeling vermijden. Verwijderd houden van open vuur/warmte. Fijn verdeeld: vonkvrije, explosieveilige apparatuur gebruiken. Fijn verdeeld: verwijderd houden van ontstekingsbron/vonken. In poedervorm: niet met perslucht overpompen.

Blusmiddelen

Water. Verneveld water. Polyvalent schuim. Alcoholbestendig schuim.
ABC-poeder. Koolzuur.

Ter voorkoming van blootstelling

Eerste Hulp

Waarom GHS?

Wereldwijd verschillende classificaties voor Cafeïne

LD₅₀ oral rat = 261 mg/kg

- EU   harmful
- USA   poisonous
- Australie   harmful
- Nieuw Zeeland   hazardous
- Japan   poisonous
- India   non-poisonous
- Malaysie   harmful
- China   non-hazardous

Daarom een Global Harmonised System voor gevaarlijke stoffen

- GHS   poisonous, category 3

Oude classificatie volgens Wms (stoffen/preparatenrichtlijn)

Veilig werken met gevaarlijke stoffen

Gevaarsymbolen van gevaarlijke stoffen en hun betekenis

E
ontploffbaar

Stoffen die door schok, wrijving, vuur of andere ontstekingsoorzaken kunnen ontploffen.

O
oxidiserend

Stoffen die na contact met brandbare materialen, brand of ontploffing kunnen veroorzaken. Zij werken brandbevorderend.

F+
zeer licht ontvlambaar

Vloeistoffen die een vlampunt hebben $< 0^\circ\text{C}$ en een kookpunt $\leq 35^\circ\text{C}$.

F
licht ontvlambaar

Vloeistoffen met een vlampunt $< 21^\circ\text{C}$ en $> 0^\circ\text{C}$ of een vlampunt $< 0^\circ\text{C}$ en een kookpunt $> 35^\circ\text{C}$; Vaste stoffen die zelf kunnen ontbranden na een kordurend contact met een ontstekingsbron; Gassen die met lucht ontvlambaar zijn; Stoffen die met water brandbare gassen ontwikkelen.

g
ontvlambaar

Vloeistoffen met een vlampunt $> 21^\circ\text{C}$ en $< 55^\circ\text{C}$.

T+
zeer vergiftig

LD50 rat ≤ 25 mg/kg (oraal);
LD50 rat ≤ 50 mg/kg (via huid);
LC50 rat $\leq 0,5$ mg/liter in 4 uur (via inademing van gas/damp).
*Zie tevens verklaring rechts

T
vergiftig

LD50 rat 25 - 200 mg/kg (oraal);
LD50 rat 50 - 400 mg/kg (via huid);
LC50 rat 0,5 - 2 mg/liter in 4 uur (via inademing van gas/damp).
*Zie tevens verklaring rechts

X
schadelijk

LD50 rat 200 - 2000 mg/kg (oraal);
LD50 rat 400 - 2000 mg/kg (via huid);
LC50 rat 2 - 20 mg/liter in 4 uur (via inademing van gas/damp).
*Zie tevens verklaring rechts

C
irriterend (of corrosief)

Stoffen die de ongeschonden huid van een proefdiertje over de volledige dikte kunnen aantasten. Deze eigenschap wordt hoofdzakelijk bepaald door de chemische reactiviteit van de stof. Naarmate de concentratie van de stof groter is wordt de bijzondere werking ernstiger.

Xi
irriterend

Stoffen die huidontstekingen, oogbeschadigingen of slijmvliesontstekingen kunnen veroorzaken.

Xn
sensibiliserend

Stoffen die een allergie of overgevoelheidsreactie kunnen veroorzaken bij inademing of bij contact met de huid.

T
cancerogen

Stoffen waarvan bekend is dat zij voor de mens kankerverwekkend zijn of stoffen die beschouwd worden als kankerverwekkend voor de mens of de frequentie van kanker doen toenemen.

Tn
(verdacht) cancerogen

Stoffen die in verband met hun mogelijk kankerwekkende eigenschappen reden geven tot bezorgdheid voor de mens, waarvan de effecten door een tekort aan informatie niet voldoende kunnen worden bepaald.

T
mutagen

Stoffen die bij de mens beschadigingen aan het erfelijke materiaal kunnen veroorzaken of de frequentie van deze afwijkingen doen toenemen.

Tn
(verdacht) mutagen

Stoffen die in verband met hun mogelijke mutagene eigenschappen reden geven tot bezorgdheid voor de mens.

T
reproductisch

Reproductisch = voor de voortplanting vergiftig. Stoffen die effect hebben op de vruchtbaarheid van mannen of vrouwen of schade veroorzaken aan het ongeboren kind. In het laatste geval wordt de stof teratogeen genoemd.

Tn
(verdacht) reproductisch

Stoffen die in verband met hun mogelijke reproductische eigenschappen reden geven tot bezorgdheid voor de mens.

N
milieugevaarlijk

Stoffen die onmiddellijk of na verloop van tijd gevaar voor één of meer milieucompartimenten (lucht, water of bodem) opleveren of kunnen opleveren.

*Verklaringen bij T+, T en Xn:

LD = letal dosis (dodelijke dosis) LD50 = dosis waarbij 50% overlijdt.

LC50 = ingesloemde hoeveelheid waarbij 50% overlijdt.

Oraal: die hoeveelheid stof toegediend via voedsel aan ratten, die ongeschonden per kg lichaamsgewicht, bij 50% van de proefdiertjes sterfte veroorzaakt binnen een bepaalde tijd.

Via huid: die hoeveelheid stof die toegevoerd op de huid van ratten, ongeschonden per kg lichaamsgewicht, bij 50% van de proefdiertjes sterfte veroorzaakt binnen een bepaalde tijd.

Inademing: die hoeveelheid stof die geïnhaleerd in de ademenhalingsductie, ongeschonden per liter lucht, bij 50% van de proefdiertjes sterfte veroorzaakt binnen een bepaalde tijd (vield 4 uur).

radioactieve stoffen

Stoffen die radioactief zijn. Zij zenden ioniserende straling uit.

biologische agentia

Stoffen die pathogene biologische agentia bevatten. Dit zijn ziektekiemen, culturen, menselijke endoparasieten en micro-organismen of de genetisch gemodificeerde varianten hiervan.

Gevaarlijke stoffen aanduiding Arbowetgeving

explosief

giftig

oxiderend

ontvlambaar

biologisch risico

radioactief

Schadelijk of irriterend

cryogeen

bijtend

Gev.stoffen aanduiding en classificatie volgens ADR

Vervoersetiketten van de gevarenklassen uit het ADR

Kleurcoderingen gassen en leidingen

KLEURCODERING VAN GASFLESSEN

Acetyleen	Kastanjebruin
Ammoniak	Geel
Argon	Donkergroen
Chloor	Geel
Helium	Bruin
Koolmonoxide	Geel
Kooldioxide	Grijs
Lachgas	Blauw
Methaan	Rood
Stikstof	Zwart
Waterstof	Rood
Zuurstof	Wit

Gasflessen (gascilinders) zijn voorzien van een kleurcodering die weergeeft welk gas de fles bevat. De kleurcodering volgens de Europese norm NEN-EN 1089-3 is aangegeven op de kop en schouder van de gasfles. Menggassen worden met maximaal 2 ringen op de schouder aangegeven.

- Lichtgroen staat voor verstikkend
- Vuurrood voor brandbaar
- Lichtblauw voor brandbevorderend
- Lichtgeel voor giftig
- Gasflessen met een rode kap bevatten waterstof.

Enkele voorbeelden van veel gebruikte gassen en menggassen in ziekenhuizen zijn:

	Acetyleen, C ₂ H ₂		Lucht (medisch), N ₂ + O ₂
	Ammoniak, NH ₃		Menggas (medisch), N ₂ + NO
	Argon (medisch), Ar		Methaan, CH ₄
	Carbogene (medisch), O ₂ + CO ₂		Stikstof (medisch), N ₂
	Helium (medisch), He		Waterstof, H ₂
	Koolzuur (medisch), CO ₂		Zuurstof (medisch), O ₂
	Lachgas (medisch), N ₂ O		Zwavelhexafluoride, SF ₆

Waar de 'nieuwe' kleuren tot verwarring kunnen leiden t.o.v. de 'oude' kleuren, is op de schouder van de cilinder de letter 'N' (nieuw) aangebracht.

KLEURCODERING VAN PIPLEIDINGEN

Leidingen en kanalen waar gevaarlijke stoffen in aanwezig kunnen zijn, worden met een kleur gemarkeerd om het risico aan te geven. De kleurcodering van de markeringen van een aantal groepen volgens de Nederlandse norm NEN3050.

Gassen	Geel		Gassen
Blusleidingen	Rood		Blusleidingen
Lucht	Blauw		Lucht
Water	Groen		Water
Ontontvlambare vloeistof	Zwart		Ontontvlambare vloeistoffen
Ontvlambare vloeistoffen	Bruin		Ontvlambare vloeistoffen
Stoom	Grijs		Stoom
Zuren en basen	Violet		Zuren en basen

Nieuwe classificatie volgens GHS-CLP

Invoering van het VN-Global Harmonised System (GHS) in Europa via de Regulation on Classification, Labelling and Packaging (CLP) ter vervanging van de stoffen- en preparatenrichtlijn.

31.12.2008

NL

Publicatieblad van de Europese Unie

L 353/1

I

(Besluiten op grond van het EG- en het Euratom-Verdrag waarvan publicatie verplicht is)

VERORDENINGEN

VERORDENING (EG) Nr. 1272/2008 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 16 december 2008

betreffende de indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels tot wijziging en intrekking van de Richtlijnen 67/548/EEG en 1999/45/EG en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1907/2006

Het implementatietraject in Nederland:

- 20 jan. 2009 de Europese CLP verordening 1272/2008 van kracht in Nederland, begin van de overgangstermijn.
- 1 dec 2010 einde 1^e overgangstermijn etikettering en verpakking voor zuivere stoffen
- 1 dec 2012 vrijstelling stoffen afgeleverd voor 1-12-2010
- 1 juni 2015 einde 2^e overgangstermijn voor mengsels
Stoffen- en preparatenrichtlijn ingetrokken
- 1 juni 2017 vrijstelling preparaten afgeleverd voor 1-6-2015

GHS (wereldwijd) en CLP (Europa)

- Nieuwe gevarenklassen (28 i.p.v. 15), -subklassen en -categorieën
- Nieuwe gevarenpictogrammen (9) en -symbolen
- H- en P-zinnen (Hazard & Precautionary statements) vervangen de R- en S-zinnen
- Gevaarscodes vervallen (E, F,F+,T,T+, O, C, Xn, Xi, N)
- Signaalwoord :   Gevaar   ---   ernstig
                                           Waarschuwing ---   minder ernstig

Verschillen tussen GHS en CLP

- Extra EUH-zinnen voor CLP, b.v.
  - EUH001   In droge toestand ontplofbaar.
  - EUH014   Reageert heftig met water.
  - EUH019   Kan ontplofbare peroxiden vormen.
  - EUH029   Vormt giftig gas in contact met water.
  - EUH032   Vormt zeer giftig gas in contact met zuren.
- Extra Milieuklasse in CLP: gevaar voor de ozonlaag
- Niet opgenomen in CLP:
  - * Flammable liquids category 4
  - * Acute Toxicity category 5
  - * Skin corrosion/irritation category 3
  - * Aspiration hazard category 2
  - * Acute aquatic toxicity category 2
  - * Acute aquatic toxicity category 3

Gevarenpictogrammen van oude Wms en nieuwe GHS

		Ontploffbaar			Acuut toxisch
		Ontvlambaar			Schadelijk Irriterend Sensibiliserend
		Oxyderend			Gezondheidsgevaar op lange termijn
		Gassen			Corrosief
		corrosief			Gevaar aquatisch milieu

Nieuwe gevarenpictogrammen

Dit nieuwe pictogram wordt bijvoorbeeld gebruikt voor schadelijke of irriterende stoffen.

Dit nieuwe pictogram wordt gebruikt voor gezondheidsgevaaren van stoffen op lange termijn, zoals bijvoorbeeld (verdacht) kankerverwekkend, mutageen, reprotoxisch, sensibiliserend en voor Specifieke doelorgaantoxiciteit (STOT).

Dit pictogram wordt gebruikt voor gasen onder druk.

H- en P-zinnen

H-zinnen, Hazard statements (wettelijk vastgelegd)

- Gevarenaanduiding voor
  - Fysische (materiële) gevaren   H2xx
  - Gezondheidsgevaren   H3xx
  - Milieu gevaren   H4xx
  - Aanvullende gevareninformatie voor Europa: EUH

P-zinnen, Precautionary-statements (deels vrij vast te stellen)

- veiligheidsaanbeveling t.b.v.
  - preventie   P2xx
  - response   P3xx
  - opslag   P4xx
  - verwijdering   P5xx

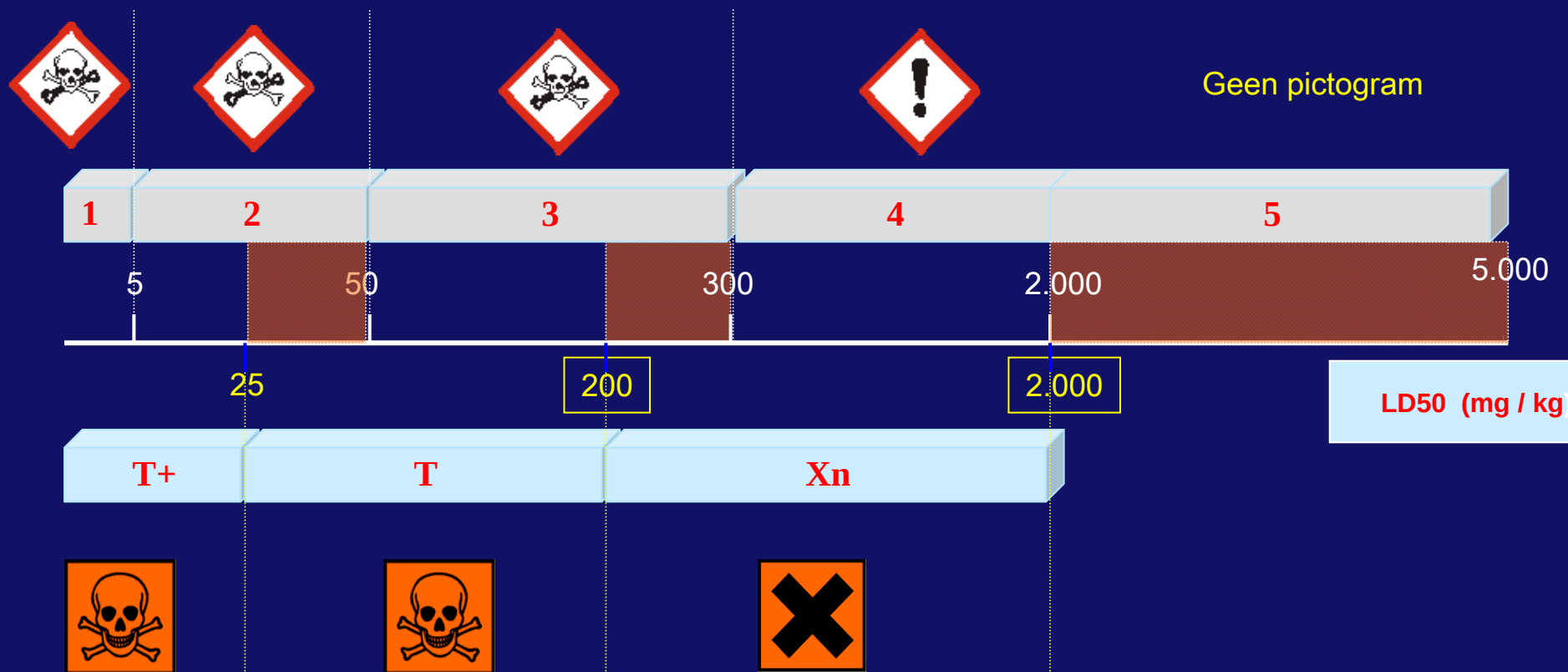
Verschillen tussen oud en nieuw

- Criteria voor categorieën voor toxiciteit LD_{50} , (rat.oraal)mg/kg

LD_{50} = lethale dosis waarbij 50% sterft, maat voor toxiciteit

Cafeïne LD_{50} = 261

GHS

LD_{50} (mg / kg)

Verschillen tussen oud en nieuw

Criteria voor brandbare vloeistoffen

VP=vlampunt, temperatuur waarbij explosief damp/lucht mengsel kan ontstaan

• Zeer licht ontvlamb. VP <0°C Kpt <35°C

F⁺

• Licht ontvlambaar VP 0 - <21°C

F

• Ontvlambaar VP 21 - <55°C

geen symbool

• Categorie 1 VP <23°C Kpt <35°C

• Categorie 2 VP <23°C Kpt >35°C

• Categorie 3 VP 23 - <60°C

NB. Ethanol in water 100 70 54 6 (%)

vlampunt 12 21 23 60 (°C)

Criteria voor CMR-stoffen

- Classificatiesysteem voor carcinogene stoffen

	Europese richtlijn 93/21/EEG		Int. Agency for Research on Cancer, IARC		GHS + Verordening (EG) 1272/2008		Leidraad Gezondheidsraad Nederland
1	Bewezen	1	Bewezen	1a	Bewezen	1a	Bewezen
2	Waarschijnlijk	2a	Waarschijnlijk	1b	Verondersteld	1b	Verondersteld
3	Mogelijk	2b	Mogelijk	2	Verdacht	2	Verdacht
		3	Niet te classificeren			3	Niet te classificeren
		4	Niet carcinogeen			4	Niet carcinogeen

SZW-lijst: Carcinogenen (cat. 1a, 1b), mutagenen (cat. 1a, 1b), reprotoxische stoffen (cat 1a, 1b, 2).

Overzicht van CLP-indeling

- **Gevarenklassen**
  - Fysisch (16x)
  - Gezondheid (10x)
  - Milieu (2+1x)
- **Klassen**
  - Subklassen
  - categorieën
- **Gevarenpictogrammen**
- **Signaalwoorden**
- **H-zinnen**

Vergeleken met de oude EU indeling

Verordening EG 1272/2008, EU-GHS/CLP: etiketteren, indelen en verpakken van gevaarlijke stoffen

FYSISCH GEVAREN					
Gevarenklassen en -categorieën*	Elementen van etikettering NIEUW**	Elementen van etikettering OUD			
Ontploffbare stoffen • Instabiele ontploffbare stoffen • Ontploffbare stoffen, subklassen 1.1 en 1.3 Zelfontledende stoffen en mengsels, type A, B Organische peroxides, type A, B	 H200 H201, H202, H203 H240, H241 H240, H241	 (R2, R3)	Geen classificatie		Ontploffbare stoffen
Ontploffbare stoffen, subklasse 1.4	 H204	Geen classificatie			
Ontvlambare gassen, categorie 1 Ontvlambare aerosolen, categorie 1 Ontvlambare vloeistoffen, categorie 1	 H220 H222 H224	 (R12) (R12) R12	Geen classificatie		Ontvlambare stoffen
Ontvlambare vloeistoffen, categorie 2 Ontvlambare vaste stoffen, categorie 1 Ontvlambare vaste stoffen, categorie 2	 H225 H228 H228	 R11 (R11) (R11)	Geen classificatie		Ontvlambare stoffen
Ontvlambare aerosolen, categorie 2 Ontvlambare vloeistoffen, categorie 3	 H225 H226	Geen classificatie			Ontvlambare stoffen
Pyrofore vloeistoffen, categorie 1 Pyrofore vaste stoffen, categorie 1 Stoffen en mengsels die in contact met water ontvlambare gassen ontwikkelen, categorieën 1, 2 en categorie 3 Zelfontledende stoffen en mengsels, type B Zelfontledende stoffen en mengsels, type C, D en type E, F Voor zelfverhitting vatbare stoffen en mengsels, categorie 1 en categorie 2 Organische peroxides, type B Organische peroxides, type C, D Organische peroxides, type E, F	 H250 H250 H260, H261 H261 H241 H242 H251 H252 H241 H242 H242	 R17 R17 (R15), (R15) (R15) R12 R12 R7 R7	Geen classificatie		Pyrofore stoffen
Oxiderende gassen, categorie 1 Oxiderende vloeistoffen, categorieën 1, 2 en categorie 3 Oxiderende vaste stoffen, categorieën 1, 2 en categorie 3	 H270 H271, H272 H272 H271, H272 H272	 R8 R8, R9 R8, R9	Geen classificatie		Oxiderende stoffen
Gassen onder druk • Samengeperste gassen • Vloeibaar gemaakte gassen • Sterk gekoeld vloeibaar gas • Opgelost gas	 H280 H280 H281 H280	Geen classificatie			Gassen onder druk
Bijtend voor metalen, categorie 1	 H290	Geen classificatie			Bijtend voor metalen

Deze tabel is slechts een weergave van de oude en nieuwe pictogrammen. Bij het indelen is een rechtstreekse conversie van de "oude" pictogrammen naar de EU-GHS/CLP pictogrammen niet mogelijk!

GEZONDHEIDSGEVAREN					
Gevarenklassen en -categorieën*	Elementen van etikettering NIEUW**	Elementen van etikettering OUD			
Acute toxiciteit, categorieën 1, 2 • Oraal • Dermaal • Inhalatie Acute toxiciteit categorie 3 • Oraal • Dermaal • Inhalatie	 H300 H310 H330 H301 H311 H331	 R28 R27 R26 R25 R24 R23	Geen classificatie		Acute toxiciteit
Mutageniteit in geslachtscellen, categorieën 1A, 1B Kankerverwekkendheid, categorieën 1A, 1B Voortplantingstoxiciteit, categorieën 1A, 1B STOT***, eenmalige blootstelling, categorie 1 STOT***, herhaalde blootstelling, categorie 1 Sensibilisatie van de luchtwegen, categorie 1 Aspiratiegevaar, categorie 1	 H340 H350 H360 H370 H372 H334 H304	 R46 R45, R49 R60, R61 R39 R48 R42 R65	Geen classificatie		Mutageniteit
Mutageniteit in geslachtscellen, categorie 2 Kankerverwekkendheid, categorie 2 Voortplantingstoxiciteit, categorie 2 STOT***, eenmalige blootstelling, categorie 2 STOT***, herhaalde blootstelling, categorie 2	 H341 H351 H361 H371 H373	 R68 R40 R62, R63 R68 R48	Geen classificatie		Mutageniteit
Acute toxiciteit, categorie 4 • Oraal • Dermaal • Inhalatie	 H302 H312 H332	 R22 R21 R20	Geen classificatie		Acute toxiciteit
Huidcorrosie, categorieën 1A, 1B, 1C Ernstig oogletsel, categorie 1	 H314 H318	 R34, R35 R41	Geen classificatie		Huidcorrosie
Huidirritatie, categorie 2 Oogirritatie, categorie 2 Sensibilisatie van de huid, categorie 1 STOT***, eenmalige blootstelling, categorie 3 • Irritatie van de luchtwegen • Narcotische effecten	 H315 H319 H317 H335 H336	 R38 R36 R43 R37 R67	Geen classificatie		Huidirritatie
MILIEUGEVAAREN					
Gevaarlijk voor het aquatisch milieu, acuut, categorie 1 Gevaarlijk voor het aquatisch milieu, chronisch, categorie 1 Gevaarlijk voor het aquatisch milieu, chronisch, categorie 2	 H400 H410 H411	 R50 R50/53 R51/53	Geen classificatie		Milieugevaar

*Gebaseerd op Bijlage I van Verordening 1272/2008/EC voor alle gevaarcategorieën met EU-GHS pictogram
**Gebaseerd op de conversietabel van Bijlage VII van Verordening 1272/2008/EC
***Specific Target Organ Toxicity, Specifieke doelorgaan toxiciteit

Afwijkingen bij classificering en etikettering volgens CLP

- Ontplofbare stoffen subklasse 1.4 eerst niet geclassificeerd
- Ontvlambare vloeistoffen eerst geen, nu wel pictogram
- Vloeistoffen VP 56-60 °C eerst niet geclassificeerd, nu wel
- Organische peroxides eerst oxiderend, nu ontvlambaar
- Gassen eerst niet geclassificeerd, nu wel
- Bijtend voor metalen eerst niet geclassificeerd, nu wel
- Alle CMR-stoffen nu apart pictogram Radiant man
- Verdacht CMR-stoffen 'waarschuwing' ipv 'gevaar'
- Sensibiliserend luchtwegen van X naar Radiant man + gevaar
- Sensibiliserend huid van X naar ! + waarschuwing
- Aspiratiegevaar (verslikken) van X naar Radiant man
- Ernstig oogletsel van X naar corrosief
- Narcotische effecten eerst geen, nu wel pictogram !
- Effecten van lactatie had geen en heeft geen pictogram
- Gevaar ozonlaag extra bij milieu, geen pictogram meer wel 'gevaar'

Overzicht H-zinnen en omzettingstabel Oud - Nieuw

Gevaarsaanduidingen voor fysieke (materiele) gevaren		Gevaarsaanduidingen voor gezondheidsgevaars		Gevaarsaanduidingen voor milieugevaren		Omzetting in deling 67/548/EEG naar CLP-Verordening	
H200	Instabiele ontvlambare stof Tabel 2.1.2. GH501 Gevaar	H300	Dodelijk bij inslikken Tabel 3.1.3. GH506 Categorie 1: Gevaar [0 < AT5 ≤ 5 mg/kg] Tabel 3.1.3. GH506 Categorie 2: Gevaar [5 < AT5 ≤ 50 mg/kg]	H400	Zeer giftig voor in het water levende organismen Tabel 4.1.4. GH509 Categorie 1: Waarschuwing [EC50 90h vs en/of EC50 48h schouder en/of EC50 72-96h alg ≤ 1 mg/l]	E: R2 E: R3 O: R7	Geen directe omzetting mogelijk Geen directe omzetting mogelijk Org. Perox. CD Org. Perox. EF
H201	Ontpofbaar; gevaar voor massa-explosie Tabel 2.1.2. GH501 Subklasse 1.1: Gevaar	H301	Giftig bij inslikken Tabel 3.1.3. GH506 Categorie 3: Gevaar [50 < AT5 ≤ 300 mg/kg]	H410	Zeer giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen Tabel 4.1.4. GH509 Categorie 1: Waarschuwing Tabel 4.1.4. GH509 Categorie 2: Waarschuwing [EC50 90h vs en/of EC50 48h schouder en/of EC50 72-96h alg ≤ 1-10 mg/l]	O: R8 (g) O: R8 (h) O: R9 (a) R10 (i) F: R11 (i) F: R12 (i)	Geen directe omzetting mogelijk Ox. Vst. 1; Ox. Vt. 1 Geen directe omzetting mogelijk Geen directe omzetting mogelijk Geen directe omzetting mogelijk
H202	Ontpofbaar; ernstig gevaar voor scherfwerking Tabel 2.1.2. GH501 Subklasse 1.2: Gevaar	H302	Schadelijk bij inslikken Tabel 3.1.3. GH507 Categorie 4: Waarschuwing [100 < AT5 ≤ 2000 mg/kg]	H411	Giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen Tabel 4.1.4. GH509 Categorie 2: Waarschuwing [EC50 90h vs en/of EC50 48h schouder en/of EC50 72-96h alg ≤ 1-10 mg/l]	F: R11 (i) F: R12 (i)	Geen directe omzetting mogelijk Geen directe omzetting mogelijk Geen directe omzetting mogelijk
H203	Ontpofbaar; gevaar voor brand, luchtdrukwerking of scherfwerking Tabel 2.1.2. GH501 Subklasse 1.3: Gevaar	H303	Kan dodelijk zijn als de stof bij inslikken in de luchtwegen terechtkomt Tabel 3.1.3. GH508 Categorie 1: Gevaar	H412	Schadelijk voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen Tabel 4.1.4. GH509 Categorie 3: Waarschuwing [EC50 90h vs en/of EC50 48h schouder en/of EC50 72-96h alg ≤ 1-10 mg/l]	F: R11 (i) F: R12 (i)	Geen directe omzetting mogelijk Geen directe omzetting mogelijk Geen directe omzetting mogelijk
H204	Gevaar voor brand of scherfwerking Tabel 2.1.2. GH501 Subklasse 1.4: Waarschuwing	H310	Dodelijk bij contact met de huid Tabel 3.1.3. GH506 Categorie 1: Gevaar [0 < AT5 ≤ 50 mg/kg]	H413	Kan langdurige schadelijke gevolgen voor in het water levende organismen hebben Tabel 4.1.4. GH509 Categorie 4: Waarschuwing	F: R11 (i) F: R12 (i)	Geen directe omzetting mogelijk Geen directe omzetting mogelijk Geen directe omzetting mogelijk
H205	Gevaar voor massa-explosie bij brand Tabel 2.1.2. GH501 Subklasse 1.5: Gevaar	H311	Giftig bij contact met de huid Tabel 3.1.3. GH506 Categorie 2: Gevaar [50 < AT5 ≤ 1000 mg/kg]				
H—	—	H312	Schadelijk bij contact met de huid Tabel 3.1.3. GH507 Categorie 4: Waarschuwing [1000 < AT5 ≤ 2000 mg/kg]				
H220	Zeet licht ontvlambaar gas Tabel 2.2.2. GH502 Categorie 1: Gevaar	H314	Veroorzaakt ernstige brandwonden Tabel 3.2.5. GH505 Categorie 1: Waarschuwing				
H221	Ontvlambaar gas Tabel 2.2.2. GH502 Categorie 2: Waarschuwing	H315	Veroorzaakt huidirritatie Tabel 3.2.5. GH507 Categorie 2: Waarschuwing				
H222	Zeet licht ontvlambare aerosol Tabel 2.2.2. GH502 Categorie 1: Gevaar	H317	Kan een allergische huidreactie veroorzaken Tabel 3.4.4. GH507 Categorie 1: Waarschuwing				
H223	Ontvlambare aerosol Tabel 2.2.2. GH502 Categorie 2: Waarschuwing	H318	Veroorzaakt ernstig oogletsel Tabel 3.3.5. GH505 Categorie 1: Gevaar				
H224	Zeet licht ontvlambare vloeistof en damp Tabel 2.2.2. GH502 Categorie 1: Gevaar [vlampunt < 23°C en beginnendpunt ≤ 33°C]	H319	Veroorzaakt ernstige oogirritatie Tabel 3.3.5. GH507 Categorie 2: Waarschuwing				
H225	Licht ontvlambare vloeistof en damp Tabel 2.2.2. GH502 Categorie 2: Gevaar [vlampunt < 23°C en beginnendpunt > 33°C]	H330	Dodelijk bij inademing Tabel 3.1.3. GH506 Categorie 1: Gevaar [gasen 0 < AT5 ≤ 100 ppm/l; dampen 0 < AT5 ≤ 0.5 mg/l]				
H226	Ontvlambare vloeistof en damp Tabel 2.2.2. GH502 Categorie 3: Waarschuwing [vlampunt > 23°C en beginnendpunt > 33°C]						
H227	Ontvlambare vaste stof Tabel 2.2.2. GH502 Categorie 1: Gevaar						
H228	Ontvlambare vaste stof Tabel 2.2.2. GH502 Categorie 2: Waarschuwing						
H240	Ontpofingsgevaar bij verwarming Tabel 2.8.1. GH501 Type A: Gevaar						
H241	Brand- of ontpofingsgevaar bij verwarming Tabel 2.8.1. GH502 & GH501 Type B: Gevaar						
H242	Brandgevaar bij verwarming Tabel 2.8.1. GH501 Type C & D: Gevaar						
H—	—						
H250	Vat spontaan vlam bij blootstelling aan lucht Tabel 2.10.2. GH502 Categorie 1: Gevaar						
H251	Vatbaar voor zelfverhitting; kan vlam vatten Tabel 2.11.2. GH502 Categorie 1: Gevaar						
H252	In grote hoeveelheden vatbaar voor zelfverhitting; kan vlam vatten Tabel 2.11.2. GH502 Categorie 2: Waarschuwing						
H260	In contact met water komen ontvlambare gassen vrij die spontaan kunnen ontbranden Tabel 2.12.2. GH502 Categorie 1: Gevaar						
H261	In contact met water komen ontvlambare gassen vrij Tabel 2.12.2. GH502 Categorie 2: Gevaar						
H270	Kan brand veroorzaken of bevorderen; oxidierend Tabel 2.4.2. GH503 Categorie 1: Gevaar						
H271	Kan brand of ontpofingen veroorzaken; sterk oxidierend Tabel 2.13.2. GH503 Categorie 1: Gevaar						
H272	Kan brand bevorderen; oxidierend Tabel 2.13.2. GH503 Categorie 2: Gevaar						
H280	Bevat gas onder druk; kan ontploffen bij verwarming Tabel 2.5.2. GH504: Waarschuwing						
H281	Bevat sterk gekoeld gas; kan cryogene brandwonden of letsel veroorzaken Tabel 2.5.2. GH504: Waarschuwing						
H290	Kan bijtend zijn voor metalen Tabel 2.16.2. GH505 Categorie 1: Waarschuwing						

Overzicht H-zinnen en omzettingstabel Oud - Nieuw

H-zinnen voor Fysische, Gezondheids en Milieu gevaren

• H20x	ontploffbaar	H30x	ingestie	H40x	aquatisch milieu
• H22x	ontvlambaar	H31x	huidcontact	H41x	aquatisch milieu
• H24x	gevaar bij verwarming	H33x	inhalatie		
• H25x	spontaan gevaar	H34x	mutageen		
• H26x	contact met water	H35x	carcinogeen		
• H27x	oxiderend	H36x	reprotoxisch		
• H28x	gas	H37x	STOT		
• H29x	bijtend voor metalen				

Omzettingstabel vanuit bijlage VII van de CLP-verordening

Geeft aan welke H-zinnen voor welke R-zinnen in de plaats komen

Voorbeelden van stoffen

GHS

isobutanol

Wms

- Categorie:**

Ontvl. vlst. 3

Huidirrit. 2

Ooglet. 1

STOT SE 3 (respiratory tract irritation)

STOT SE 3 (narcotic)

- Signaalwoord:** GEVAAR

- H-zinnen**

- 226: Ontvlambare vloeistof en damp.

- 335: Kan irritatie van de luchtwegen veroorzaken.

- 315: Veroorzaakt huidirritatie.

- 318: Veroorzaakt ernstig oogletsel.

- 336: Kan slaperigheid of duizeligheid veroorzaken.

Irriterend
ontvlambaar

Xi

R-zinnen

10: Ontvlambaar.

37/38: Irriterend voor de ademhalingswegen en de huid.

41: Gevaar voor ernstig oogletsel.

67: Dampen kunnen slaperigheid en duizeligheid veroorzaken.

NB; H-zinnen kunnen niet zoals R-zinnen samengevoegd worden

Voorbeelden van stoffen

S-zinnen

- (2-): Buiten bereik van kinderen bewaren.
- 7/9: Gesloten verpakking op een goed geventileerde plaats bewaren.
- 13: Verwijderd houden van eet- en drinkwaren en van diervoeder.
- 26: Bij aanraking met de ogen onmiddellijk met overvloedig water afspoelen en deskundig medisch advies inwinnen.
- 37/39: Draag geschikte handschoenen en een beschermingsmiddel voor de ogen/het gezicht.
- 46: In geval van inslikken onmiddellijk een arts raadplegen en verpakking of etiket tonen.

Voorbeelden van stoffen

Preventie P-zinnen

- 210: Verwijderd houden van warmte/vonken/open vuur/hete oppervlakken - niet roken.
- 240: Opslag- en opvangreservoir aarden.
- 241: Explosieveilige elektrische/ventilatie-/verlichtings/.../ apparatuur gebruiken.
- 242: Uitsluitend vonkvrij gereedschap gebruiken.
- 243: Maatregelen treffen tegen ontladingen van statische elektriciteit.
- 261: Inademing van stof/rook/gas/nevel/damp/spuitnevel vermijden.
- 264: Na het werken met dit product ... grondig wassen.
- 271: Alleen buiten of in een goed geventileerde ruimte gebruiken.
- 280: Beschermende handschoenen/beschermende kleding/oogbescherming/gelaatsbescherming dragen.

Respons P-zinnen:

- 302+352: BIJ CONTACT MET DE HUID: met veel water en zeep wassen.
- 303+361+353: BIJ CONTACT MET DE HUID (of het haar): verontreinigde kleding onmiddellijk uittrekken - huid met water afspoelen/afdouchen.
- 304+340: NA INADEMING: het slachtoffer in de frisse lucht brengen en laten rusten in een houding die het ademen vergemakkelijkt.
- 305+351+338: BIJ CONTACT MET DE OGEN: voorzichtig afspoelen met water gedurende een aantal minuten; contactlenzen verwijderen, indien mogelijk; blijven spoelen.
- 310: Onmiddellijk een VERGIFTIGINGENCENTRUM of een arts raadplegen.
- 312: Bij onwel voelen een VERGIFTIGINGENCENTRUM of een arts raadplegen.
- 321: Specifieke behandeling vereist (zie ... op dit etiket).
- 332+313: Bij huidirritatie: een arts raadplegen.
- 362: Verontreinigde kleding uittrekken en wassen alvorens deze opnieuw te gebruiken.
- 370+378: In geval van brand: blussen met ...

Opslag P-zinnen:

- 403+233: Op een goed geventileerde plaats bewaren. In goed gesloten verpakking bewaren.
- 403+235: Op een goed geventileerde plaats bewaren. Koel bewaren.
- 405: Achter slot bewaren.

Verwijdering P-zinnen:

- 501: Inhoud/verpakking afvoeren naar ...

Formamide

Categorie:

Voortpl. 1B

- **Signaalwoord:** GEVAAR
- H-360D***: kan het ongeboren kind schaden.

R-61: Kan het ongeboren kind schaden.

NB: reprotoxiciteit in verband met fertility (F) en development (D)

H 360 kan de vruchtbaarheid of het ongeboren kind schaden

R60 = H 360F kan de vruchtbaarheid schaden

R61 = H 360D kan het ongeboren kind schaden

R62 = H 361f kan mogelijk de vruchtbaarheid schaden schadelijk voor vruchtbaarheid (verdacht)

R63 = H 361d mogelijk schadelijk voor ongeboren kind (verdacht)

Voorbeelden van stoffen

chloroform

- Categorie:**

Acute tox. 4 * (oraal)

Huidirrit. 2

Kank. 2

STOT herh. 2 *

- Signaalwoord:** WAARSCHUWING

Schadelijk Xn

H351: Verdacht van het veroorzaken van kanker.

H302: Schadelijk bij inslikken.

H373**: Kan schade aan organen veroorzaken bij langdurige of herhaalde blootstelling.

H315: Veroorzaakt huidirritatie.

R22: Schadelijk bij opname door de mond.

R38: Irriterend voor de huid.

R40: Carcinogene effecten zijn niet uitgesloten.

R48/20/22: Schadelijk: gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid bij langdurige blootstelling bij inademing en opname door de mond.

Voorbeelden van stoffen

• Hydrazine

H226, ontvlambare vloeistof en damp

H350, kan kanker veroorzaken

H331 giftig bij inademing

H311 giftig bij contact met de huid

H301 giftig bij inslikken

H314 veroorzaakt ernstige brandwonden

H317 kan allergische huidreactie veroorzaken

H410 zeer giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen.

R 45 kan kanker veroorzaken

R 10 ontvlambaar

R 23/24/25 vergiftig bij inademing, aanraking met de huid en opname door de mond

R 34 veroorzaakt ernstige brandwonden

R 43 kan overgevoeligheid veroorzaken bij contact met de huid

R 50/53 Zeer vergiftig voor in het water levende organismen, kan in het aquatisch milieu op lange termijn schadelijke effecten veroorzaken

199999925

K12345678 800
Lot

125 g

min. shelf life: 31.12.08

Sodium dichromate dihydrate

GR for analysis

Index-No: 024-004-01-4

Fa. Muster KG, Musterdorf,
Germany, www.mcmustermann.de
Tel. +49 (0) 1234 56-7890

Danger. May cause cancer. May cause genetic defects. May damage fertility or the unborn child. Fatal if inhaled. Toxic if swallowed. Causes severe skin burns and eye damage. May cause allergy or asthma symptoms or breathing difficulties if inhaled. Causes damage to organs through prolonged or repeated exposure. Obtain special instructions before use. IF exposed: Immediately call a POISON CENTER or doctor/physician. IF INHALED: If breathing is difficult, remove victim to fresh air and keep at rest in a position comfortable for breathing. Wear protective gloves/protective clothing/eye protection/face protection.

Voorbeelden van etiketten

ghs_deenfresnl

1012345678

30.09.06

2.5 l

1 l = 1.09 kg

Specification:

Assay (acidimetric after oxidation)	37.0 - 38.0	%
Identity	passes test	
Colour	≤ 10	Hazen
Appearance of solution	passes test	
Free acid (as HCOOH)	≤ 0.025	%
Density (d 20 °C/4 °C)	1.080 - 1.090	g/ml
Chloride (Cl)	≤ 0.0001	%
Sulphate (SO ₄)	≤ 0.002	%
Heavy metals (Pb)	≤ 0.0002	%
Fe (iron)	≤ 0.0001	%
Methanol (GC)	9.0 - 11.0	%
Sulfated ash	≤ 0.002	%

pro analysi

ACS, Reag. Ph Eur

Formaldehyde solution min. 37%

GR for analysis stabilized with about 10% methanol

Formaldehydlösung min. 37%

Aldéhyde formique en solution

Formaldehido en solución min. 37%

Formaldehyde oplossing min. 37%

Fa. Muster KG, Musterdorf, Germany
Tel. +49(0)1234 56-7890
www.musterfab.de

IMO: FORMALDEHYDE SOLUTION
ICAO: FORMALDEHYDE SOLUTION

UN 2209

Danger. Toxic if swallowed. Toxic in contact with skin. Toxic if inhaled. Causes severe skin burns and eye damage. Suspected of causing cancer. Causes damage to organs. May cause an allergic skin reaction. IF EXPOSED OR IF YOU FEEL UNWELL: Immediately call a POISON CENTER or doctor/physician. IF ON SKIN: Gently wash with plenty of soap and water. Wear protective gloves/protective clothing/eye protection/face protection. IF SWALLOWED: rinse mouth. Do NOT induce vomiting. IF IN EYES: Rinse cautiously with water for several minutes. Remove contact lenses, if present and easy to do. Continue rinsing.

Gefahr. Giftig bei Verschlucken. Giftig bei Hautkontakt. Giftig bei Einatmen. Verursacht schwere Verätzungen der Haut und Augenschäden. Kann vermutlich Krebs verursachen. Schädigt die Organe. Kann allergische Hautreaktionen verursachen. BEI EXPOSITION ODER UNWELTSEIN: Sofort GIFTINFORMATION-ZENTRUM oder Arzt anrufen. BEI BERÜHRUNG MIT DER HAUT: Vorsichtig mit reichlich Wasser und Seife waschen. Schutzhandschuhe/Schutzkleidung/Augenschutz/Gesichtsschutz tragen. BEI VERSCHLUCKEN: Mund ausspülen. KEIN Erbrechen herbeiführen. BEI BERÜHRUNG MIT DEN AUGEN: Einige Minuten lang vorsichtig mit Wasser ausspülen. Evtl. vorhandene Kontaktlinsen entfernen, sofern leicht möglich. Weiter ausspülen.

Danger. Toxique en cas d'ingestion. Toxique par contact cutané. Toxique par inhalation. Provoque des brûlures de la peau et des lésions oculaires graves. Susceptible de provoquer le cancer. Risque avéré d'effets graves pour les organes. Peut provoquer une allergie cutanée. EN CAS D'EXPOSITION OU DE MALAISE: Appeler immédiatement un CENTRE ANTIPOISON ou un médecin. EN CAS DE CONTACT AVEC LA PEAU: Laver avec précaution et abondamment à l'eau et au savon. Porter des gants de protection/des vêtements de protection/un équipement de protection des yeux/du visage. EN CAS D'INGESTION: Rincer la bouche. NE PAS faire vomir. EN CAS DE CONTACT AVEC LES YEUX: Rincer avec précaution à l'eau pendant plusieurs minutes. Enlever les lentilles de contact si elles sont présentes et si elles peuvent être facilement enlevées. Continuer à rincer.

Peligro. Tóxico en caso de ingestión. Tóxico en contacto con la piel. Tóxico si se inhala. Provoca graves quemaduras en la piel y lesiones oculares. Se sospecha que provoca cáncer. Provoca daños en los órganos. Puede provocar una reacción cutánea alérgica. EN CASO DE EXPOSICIÓN O SI SE ENCUENTRA MAL: Llame inmediatamente a un CENTRO ANTIVENENO o a un médico. EN CASO DE CONTACTO CON LA PIEL: Lavar suavemente con agua y jabón abundantes. Llevar guantes, prendas, gafas o máscara de protección. EN CASO DE INGESTIÓN: Enjuáguese la boca. NO provoque el vómito. EN CASO DE CONTACTO CON LOS OJOS: Aclarar cuidadosamente con agua durante varios minutos. Quitar las lentes de contacto, si lleva y resulta fácil. Seguir aclarando.

Gevaar. Giftig bij inslikken. Giftig bij contact met de huid. Giftig bij inademen. Veroorzaakt ernstige brandwonden en oogletsel. Verdacht van het veroorzaken van kanker. Veroorzaakt schade aan organen. Kan een allergische huidreactie veroorzaken. NA blootstelling of bij onwel voelen: Onmiddellijk een vergiftigingscentrum of een arts raadplegen. BIJ CONTACT MET DE HUID: voorzichtig wassen met veel water en zeep. Beschermende handschoenen/beschermende kleding/oog-/beschermingsglazensbescherming dragen. NA INSLIKKEN: de mond spoelen - GEEN braken opwekken. BIJ CONTACT MET DE OGEN: voorzichtig afspülen met water gedurende een aantal minuten; contactlenzen verwijderen, indien mogelijk; blijven spoelen.

285x100

Barcode 285x100 mm (approx.)

Hoe gevaarlijk is cafeïne?

Caffeine suitable for use as excipient EMPROVE® exp Ph Eur,BP,USP | Merck Chemicals International - Windows Internet Explorer

http://www.merck-chemicals.com/caffeine/MDA_CHEM-102584/p_90Ob.s1LatwAAAEWJeeFvhtI

File Edit View Favorites Tools Help

Convert Select

Caffeine suitable for use as excipient EMPROVE® exp...

Home RSS Print Page Tools

Safety information according to GHS

Hazard Statement(s)	H301: Toxic if swallowed.
Signal Word	Danger
Hazard Pictogram(s)	
Storage class	10 - 13 Other liquids and solids
WGK	WGK 1 slightly water endangering
Disposal	3 Relatively unreactive organic reagents should be collected in container A. If halogenated, they should be collected in container B. For solid residues use container C.

Safety information

R Phrase	R 22 Harmful if swallowed.
Categories of danger	harmful
Hazard Symbol	Harmful

Transport information

Declaration (railroad and road) ADR, RID	UN 1544 Alkaloidsalze, fest, n.a.g.(COFFEIN), 6.1, III
Declaration (transport by sea) IMDG-Code	UN 1544 ALCALOID SALTS, SOLID, N.O.S.(CAFFEINE), 6.1, III
Declaration (transport by air) IATA-DGR	UN 1544 ALCALOID SALTS, SOLID, N.O.S.(CAFFEINE), 6.1, III

Internet 100%

Start | Internet Explorer | Yammer | Calendar... | Microsoft... | Documen... | coffeine ... | WIK_alge... | 1701[1]... | Caffeine ... | NL | 16:52

Hoe gevaarlijk is cafeïne?

Resultaten - Windows Internet Explorer

http://dds.big.be/Search.net/ResultProducts.aspx

File Edit View Favorites Tools Help

Convert Select

Resultaten

Home RSS Print Page Tools

Producten

Chemische Naam	Product naam	Cas-nummer
cafeïne	cafeïne	58-08-2

< >

Product: cafeïne

VIB_19183GB_0600	[pdf]	16-01-07	English	VIB
VIB_19183NL_0600	[pdf]	13-12-06	Dutch	VIB
VIB_CLP_19183GB_1000	[pdf]	30-11-10	English	VIB_CLP
VIB_CLP_19183NL_1000	[pdf]	30-11-10	Dutch	VIB_CLP
wik_algemeen_19183GB_0600	[pdf]	16-01-07	English	WIK
wik_algemeen_19183NL_0600	[pdf]	13-12-06	Dutch	WIK
WIK_algemeen_CLP_19183GB_1000	[pdf]	30-11-10	English	WIK_alg_CLP
WIK_algemeen_CLP_19183NL_1000	[pdf]	30-11-10	Dutch	WIK_alg_CLP

Powered by

Internet 100%

Hoe gevaarlijk is cafeïne?

WIK_algemeen_CLP_19183NL_1000[1].pdf - Adobe Acrobat Pro

File Edit View Document Comments Forms Tools Advanced Window Help

Create Combine Collaborate Secure Sign Forms Multimedia Comment

1 / 2 105% Find

cafeïne

Werkplekinstructiekaart/Ziekenhuis ☒ Algemeen ☐ Laboratorium

Chemische naam: **caffeine (EG-naam); caffeine (Einecsnaam)**
 Verschijningsvorm: **Kristallijne vaste stof. Kristallijn poeder.**
 Kleur: **Wit.**
 Geur: **Reukloos.**

Gevaren

Literatuur vermeldt: moeilijk brandbaar
 In fijn verdeelde toestand: verhoogde kans op brand
 Fijn stof met lucht explosief
 Invloed op het zenuwstelsel
 Licht irriterend voor de ademhalingswegen
 Licht irriterend voor de huid
 Licht irriterend voor de ogen
 Literatuur vermeldt: schadelijk bij opname door de mond
 Literatuur vermeldt: moeilijk brandbaar
 Fijn stof met lucht explosief
 Invloed op het zenuwstelsel
 Licht irriterend voor de ademhalingswegen
 Licht irriterend voor de huid
 Licht irriterend voor de ogen

Reageert met (sterke) oxidantia

Signaalwoord: Waarschuwing

Ter voorkoming van brand **Blusmiddelen**

Stofontwikkeling vermijden. Verwijderd houden van open vuur/warmte. Fijn verdeeld: vonkvrije, explosie veilige apparatuur gebruiken. Fijn verdeeld: verwijderd houden van ontstekingsbron/vonken. In poedervorm: niet met perslucht overnemen

Water. Verneveld water. Polyvalent schuim. Alcoholbestendig schuim. ABC-poeder. Koolzuur.

Aanmaakdatum: 31/10/2010 WIK_algemeen_NFU_CLP

Herzieningsnummer: Editie: 01

Start Yammer Calendar - Microsoft Outl... Document2 - Microsoft ... WIK_algemeen_CLP_... NL 17:00

alingsprofiel boven aangeduid, en is mogelijk niet direct van toepassing op uw concrete situatie. an is deze kaart niet van toepassing.

Hoe gevaarlijk is cafeïne?

Verordening nr 1272/2008, Bijlage VI: geharmoniseerde indeling en etikettering voor bepaalde gevaarlijke stoffen, tabel 3.1: cat.4 toxisch

1701[1].pdf - Adobe Acrobat Pro

File Edit View Document Comments Forms Tools Advanced Window Help

Create Combine Collaborate Secure Sign Forms Multimedia Comment

1 / 1 129% Find

Synoniemen:
 coffeine
 theine
 1-methyltheobromine
 1,3,7-trimethylxanthine
 guaranine

CAFFEINE

CN1C=NC2=C1C(=O)N(C)C(=O)N2C

CAS-nummer [58-08-2]
 Kaartnummer C-1701

Brutoformule $C_8H_{10}N_4O_2$
 Relatieve molecuulmassa 194,2

FYSISCHE EIGENSCHAPPEN		ETIKETTERING	
Kookpunt, °C	n.b.	CLP (EU-GHS) Annex-VI:	
Smeltpunt, °C	238	Signaalwoord: WAARSCHUWING	
Zelfontbrandingstemperatuur, °C	540	H: 302	
Explosiegrenzen, g/m ³ in lucht	30 - n.b.	EU-etikettering (voormalig Annex-I):	 Schadelijk
Stofexplosieklasse	St 1	R: 22 S: (2)	
Dampspanning in mbar bij 89°C	20	Transportindeling (ADR) volgens leverancier: UN-nummer 1544 n.o.s. GEVI 60 ERIC 6-03	
Relatieve dichtheid (water = 1)	1,2		
Oplosbaarheid in water, g/100 ml	2,1		
Log P octanol/water	-0,07		
BELANGRIJKE GEGEVENS			
WITTE KRISTALLEN. (NAGENOEG) REUKLOOS			

Gevolgen voor het LUMC als downstreamgebruiker

- Grote veranderingen op het etiket, in mindere mate op het VIB
- Meer producten ingedeeld door andere limietwaarden
- Dubbele etiketteringssystemen door overgangstermijnen en door verschil van implementatie bij producenten onderling
- Afhankelijkheid van expertise van leveranciers
- Overetikettering
- Nieuwe etikettering bij distributie van overgepakte stoffen en zelf samengestelde preparaten
- Aanpassing voorlichtingsmateriaal
- Nieuwe posters GHS-CLP

Meer info op www.ghs-helpdesk.nl

Rekenregels voor verdunningen

- Voorschriften voor indeling, bijlage I CLP-verordening

Tabel 1.1

Algemene ondergrenzen

Gevarenklasse	Algemene ondergrenzen waarmee rekening moet worden gehouden
Acute toxiciteit:	
— Categorieën 1, 2 en 3	0,1 %
— Categorie 4	1 %
Huidcorrosie/-irritatie	1 % ⁽¹⁾
Ernstig oogletsel/oogirritatie	1 % ⁽²⁾
Gevaar voor het aquatisch milieu	
— Categorie 1 voor acute toxiciteit	0,1 % ⁽³⁾
— Categorie 1 voor chronische toxiciteit	0,1 % ⁽³⁾
— Categorieën 2, 3 en 4 voor chronische toxiciteit	1 %

⁽¹⁾ Of, in bepaalde gevallen, < 1 %, zie punt 3.2.3.3.1.

⁽²⁾ Of, in bepaalde gevallen, < 1 %, zie punt 3.3.3.3.1.

⁽³⁾ Of, in bepaalde gevallen, < 0,1 %, zie punt 4.1.3.1.

Rekenregels voor verdunningen

Tabel 3.1.2

Omrekening van experimentele gegevens over het acute toxiciteitsbereik (of gevarencategorieën voor acute toxiciteit) naar acute toxiciteitsschattingen met het oog op indeling voor de verschillende blootstellingsroutes

Blootstellingsroute	Indelingscategorie of experimentele gegevens over het acute toxiciteitsbereik	Omgerekende acute toxiciteitsschatting (zie noot 1)
Oraal (mg/kg lichaamsgewicht)	0 < categorie 1 ≤ 5	0,5
	5 < categorie 2 ≤ 50	5
	50 < categorie 3 ≤ 300	100
	300 < categorie 4 ≤ 2 000	500
Dermaal (mg/kg lichaamsgewicht)	0 < categorie 1 ≤ 50	5
	50 < categorie 2 ≤ 200	50
	200 < categorie 3 ≤ 1 000	300
	1 000 < categorie 4 ≤ 2 000	1 100
Gas (ppmV)	0 < categorie 1 ≤ 100	10
	100 < categorie 2 ≤ 500	100
	500 < categorie 3 ≤ 2 500	700
	2 500 < categorie 4 ≤ 20 000	4 500
damp (mg/l)	0 < categorie 1 ≤ 0,5	0,05
	0,5 < categorie 2 ≤ 2,0	0,5
	2,0 < categorie 3 ≤ 10,0	3
	10,0 < categorie 4 ≤ 20,0	11
stof/nevel (mg/l)	0 < categorie 1 ≤ 0,05	0,005
	0,05 < categorie 2 ≤ 0,5	0,05
	0,5 < categorie 3 ≤ 1,0	0,5
	1,0 < categorie 4 ≤ 5,0	1,5

Rekenregels voor verdunningen

- ATE = Acute toxicity estimate (acute toxiciteitsschatting)

$$\frac{100}{ATE_{\text{mix}}} = \sum \frac{C_i}{n ATE_i}$$

waarin:

- C_i = concentratie van bestanddeel i (% w/w of % v/v)
- i = de afzonderlijke bestanddelen 1 tot en met n;
- n = het aantal bestanddelen;
- ATE_i = de acute toxiciteitsschatting van bestanddeel i.

Rekenregels voor verdunningen

- Parathion, LD₅₀ = 2 mg/kg, acut giftig cat.1

$$100 / ATE_{\text{mix}} = C_i / ATE_i$$

$$ATE_{\text{mix}} = 100 / C_i \times ATE_i \quad \text{als } C_i > 10\% \quad 100 - C_i / C_i \times ATE_i$$

$$C = 0,1\% \quad ATE = 100 / 0,1 \times 2 = 2000 \quad \text{geen gev.stof}$$

Cat.1 stof: C=10%	ATE = 100/10 x 0.5 = 5	cat. 2
C= 1%	ATE = 100/1 x 0.5 = 50	cat. 3
C= 0.167%	ATE = 100/0.167 x 0.5 = 300	cat. 4
C= 0.025%	ATE = 100/0.025 x 0.5 = 2000	geen gev.stof
Cat. 2 stof: C= 0.25%	ATE = 100/0.25 x 5 = 2000	was (0.1%)
Cat. 3 stof: C= 5%	ATE = 100/5 x 100 = 2000	(3%)
Cat. 4 stof: C = 20%	ATE = (100-20)/20 x 500 = 2000	(25%)

Rekenregels voor verdunningen

- Ondergrenzen (lange termijn effect) stoffen

Carcinogeen Mutageen Allergeen	0.1 %	was (0.1%)
Reprotoxisch Effect via lactatie	0.3 %	(0.5%)
Verdacht carcinogeen Verdacht mutageen STOT cat.1 bijtend	1 %	(1%)
Verdacht reprotoxisch	3 %	(5%)
STOT cat.2 Irriterend	10 %	(5%)

Zelf etiketten maken

Hoe gevaarlijk is cafeïne

Vraag: zou op koffie een gevaarsetiket moeten?

- In koffiebonen 0,8 – 2,5 % cafeïne
- een kopje koffie à 150 ml = 75 mg cafeïne
- Concentratie = 50 mg/100ml = 0,05 %
- Cafeïne LD_{50} = 261 mg/kg
- ATEmix koffie = $100/0,05 \times 261 = 522\ 000$ dus geen indeling
- ATEmix bonen = $100/2,5 \times 261 = 10440$ dus geen indeling
- Maar 7 à 8 kopjes koffie per dag (600 mg/dag) kan overgevoeligheid veroorzaken (hoofdpijn, onrust).
- NEL is bij 600mg/70kg = 8,6 mg/kg overschreden

